

TM	G. XXXVI	Бр. 1	Str. 411-414	Niš	januar - mart	2012.
----	----------	-------	--------------	-----	---------------	-------

Prikaz dela
 Primljeno: 14. 12. 2012.

Ivana Ilić Krstić

PROFESIONALNA ETIKA INŽENJERA*

Publikaciju „*Profesionalna etika inženjera*“, koju su priredili Dragoljub B. Đorđević i Bogdan Đurović sa Mašinskog fakulteta u Nišu, čine objedini tekstovi više autora o nedovoljno izučavanoj temi, profesionalnoj etici, u okviru srpskog sociološkog diskursa. Sastoji se od jedanaest autorskih priloga, koji na prvi pogled različiti, ipak sačinjavaju jednu kompaktnu celinu. Cilj im je da čitaocu približe nastanak, razvoj i značaj inženjerske etike.

Radom Jovana Babića redovnog profesora etike Filozofskog fakulteta u Beogradu pod nazivom „*Etika inženjera*“, počinje ova nadasve interesantna publikacija. Tekst profesora Babića nas najpre upoznaje sa samim pojmom etike. U daljem tekstu, polazeći od specifičnih postupaka u inženjerskoj profesiji, kao što je efikasnost, bezbednost i rizik, primenjivanje standarda, eksperimentisanja i moralnih problema koji su indikativni u inženjerstvu, autor sužava polje svog interesovanja ka profesionalnoj etici inženjera i njenim specifičnim determinantama. Te specifične determinante profesionalne etike inženjera vidi u javnom i timskom radu, uspehu, kvalitetu, pouzdanosti, znanju i kreativnosti. Etiku inženjera predstavlja kao deo primenjene etike posebno namenjene tipičnim situacijama u inženjerstvu (str. 7). Tekst profesora Babića značajan je kako zbog pojmovnog definisanja etike inženjera, tako i zbog određivanja njene specifičnosti.

Drugi tekst, je tekst profesora Milovana Vukovića. Sam naslov „*Tri tradicije normativne etike od značaja za poslovnu etiku i etiku inženjera*“, na neki način pravi iskorak u odnosu na prethodni, tražeći moguće praktične puteve u rešavanju moralnih nedoumica. Ator ovaj deo etike prepoznaje kao *normativnu etiku*, tj. kao etiku koja daje preporuke i merila koja omogućuju ljudima da se snađu u moralnim situacijama (str. 11). Posebno se čini značajan deo pod naslovom *Etika vrlina* (str. 13), u kome autor naglašava vrednosti na kojima

ivana_soc@yahoo.com

* Dragoljub B. Đorđević, Bogdan Đurović (prir.). 2011. *Profesionalna etika inženjera*. Niš: Mašinski fakultet.

Pripremljeno u okviru projekta *Održivost identiteta Srba i nacionalnih manjina u pograničnim opštinama istočne i jugoistočne Srbije* (179013), koji se izvodi na Univerzitetu u Nišu – Mašinski fakultet, a finansira ga Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj RS.

počiva etika vrline: hrabrost, vernost, iskrenost, skromnost, čestitost, pravičnost i povezuje ih sa profesijama profesora, oficira, advokata i lekara. Značaj ovog teksta se ogleda u širokom eklektičkom prikazu mogućih teorija normativne etike, koje svoje utemeljenje nalaze u savremenoj literaturi.

U tekstu „*Uticaj poslovanja na profesionalnu etiku*“, mlada autorka Jelena Manić daje jedan posve savremeni pogled na etiku inženjera. Može se slobodno reći da polazi od praktičnog shvatanja profesionalne etike, koju definiše kroz teriju agencije, a u vidu trijade: inženjer, poslodavac i treća strana (str. 29). Autorka pokušava da kroz teoriju agencije, koja svoje utemeljenje nalazi u savremenoj ekonomiji, objasni principe profesionalne etike inženjera. Daje jedan posve praktičan prikaz poslovne etike, odnosa poslovanja i profesije, profesionalnih inženjera i njihovih dužnosti i moralnih dilema inženjera u poslovanju. Rad je posve drugačijeg karaktera u odnosu na prethodna dva koja se bave samim utemeljenjem etike i profesionalne etike, što daje savremeni pristup u shvatanju profesionalne etike inženjera.

Profesor Božo Milošević tekstom „*Inženjerska etika: od zanatlijske tradicije ka racionalizmu profesije*“ doprinosi kvalitetu ove publikacije. Autor smatra da se profesionalna etika počela oblikovati uporedo sa gubitkom zanatlijske tradicije, a svoj pun razvoj stiće sa individualnom posvećenošću inženjera tehničko-tehnološkom stvaralaštvu. Mišljenja je da je tehničko-tehnološki napredak rezultovao uslošnjanjem čovekovog delanja a samim tim doveo do racionalizma profesije (str. 46). Kroz neku vrstu hronologije društvenog razvoja, ukazuje na značaj društvenog razvoja u nastanku specifične profesionalne etike inženjera. Ističe da su pripadnici inženjerske profesije, kao retko koji pripadnici drugih profesija, suočeni sa društvenim pritiskom da procenjuju kao moralno prihvatljivo svako ono delanje i postupanje koje je društveno korisno.

„*Radno mesto i profesionalana etika inženjera*“ je tekst profesora Slobodana Vukićevića, u kome se polazi od društvene predmetnosti radnog mesta. Vukićević smatra da je upravo radno mesto centar u kome su se odigrale impresivne promene u samoj srži odnosa prema radu. Autor tvrdi da etika radnog mesta ima svoje specifičnosti u odnosu na primenjenu etiku u drugim oblastima društvenog života i delovanja (str. 56). U daljem tekstu stavlja akcenat na softversko-inženjersku etiku i navodi Goterbernova osam principa kojih se pridržavaju softvertski inženjeri. Umesto zaključnih razmatranja ukazuje na vezu između etike radnog mesta i inženjerske edukacije. Opominje stvaraoc studijskih programa da moraju uzeti u obzir složenost inženjerske prakse, kako bi se uspostavila kvalitativna veza između inženjerske prakse i etike.

Bogdan Đurović u tekstu „*Profesionalna etika i duh globalizacije*“ polazi od globalnog karaktera svetske ekonomske krize, koja je kulminirala usled odsustva discipline i odgovornosti na svetskim finansijskim tržištima. Ovaj tekst nastoji da ukaže na značaj globalizacijskih procesa koji određuju sve društvene segmente u 21. veku (str. 67-73). Polazeći od stava da usled globalizacije nacionalna država slabi i gubi deo suvereniteta, autor na indirektan način ukazuje da profesionalnu etiku u 21. veku određuju vrednosti i institucije koje je sa sobom donela globalizacija. Međutim, ove novonastale institucije pokazuju svoju slabost kada je u pitanju praktična primenjivost profesionalnih etičkih kodeksa.

Tekst profesorke Danijele Gavrilović, „*Profesionalna etika kao osnova integracije društva znanja*“, predstavlja jedan potpuno novi pristup u sagledavanju profesionalne etike u modernom društvu. U tekstu se polazi od

termina kao što su: društvo znanja, informaciono društvo, umreženo društvo (str.75-80). Autorka ukazuje da je moderno društvo društvo međuzavisnosti i povezanosti, a da je profesionalna etika modernog društva jedna od integracijskih sila koje utiču na to da društvene veze postaju još kompleksnije i snažnije. Otuda i ključni značaj profesionalne etike za moderno društvo. Kao poseban vid profesionalne etike ističe se etika inženjera, koja ima posebnu integracijsku ulogu u modernom društvu. Na kraju profesorka Gavrilović ukazuje na ulogu i značaj obrazovanja u usvajanju etičkih normi, koje bi kao osnova profesionalne odgovornosti povećale društvenu solidarnost.

Profesor sociologije rada Radoš Radivojević, u tekstu „*Etičke dimenzije tehničkog saznanja*“, polazi od definicije i izvora tehničkog saznanja. U nastavku se razmatraju društvene funkcije tehnike kroz isorijsku prizmu. Originalnost ovog teksta se ogleda u samom pristupu autora u proučavanju tehničkog saznanja. Autor smatra da postoje tri društvene funkcije tehničkog saznanja i to: humanistička, humanističko-antihumanistička i antihumanistička (str. 87). Tekst ukazuje na paradokse tehničkog saznanja, jer sa jedne strane humanizuje svet, a sa druge humana saznanja koristi u antihumane svrhe, a kao primer navodi razvoj ratne tehnike čija se efikasnost meri razmerama uništavanja ljudi i materijalnih dobara.

„*Inženjerska etika i ekološka bezbednost*“, tekst profesorke Vesne Milojević ima za cilj da ukaže na značaj etike inženjera u ostvarivanju ekološke bezbednosti. U radu se polazi od istorijskog pregleda definicija bezbednosti. Pri tom se ističe da se poimanje bezbednosti kroz istoriju kretalo od odsustva vojnih pretnji po nacionalnu državu, do individualne i lične bezbednosti kao prava čoveka da ostvaruje blagostanje i ličnu sreću. Ukazuje se na značaj ekološke bezbednosti, ulogu inženjera u njenom ostvarivanju i potencira značaj usvajanja principa ekološke etike (str. 107). Jedan od glavnih zadataka modernog doba, po mišljenju profesorke Milojević, predstavlja ekologizacija inženjerske etike, tj. usvajanje ekoloških vrednosti kako na lokalnom tako i na globalnom nivou zarad očuvanja životne sredine.

Koautorski tekst profesora Dragoljuba B. Đorđevića i Miloša Tasića, „*Američki i srpski etički kodeks inženjera: početno upoređenje*“, ukazuje na sličnosti i razlika etičkog kodeksa američkog i srpskog udruženja inženjera (str. 111-122). U radu se polazi od činjenice da se inženjerska profesija kod nas nije razvila do nivoa lekarske profesije iz dva razloga. Prvi je što inženjerima manjka visok stepen organizovanosti, a drugi nedovoljna razvijenost profesionalne etike. Ovaj drugi razlog je podsticaj autorima da se bave problemom inženjerske etike kroz komparaciju srpskog i američkog usvojenog inženjerskog kodeksa. Kako sami autori u zaključku kažu, cilj im je bio da ukažu na neophodnost veće primenljivosti srpskog etičkog kodeksa inženjera po ugleda na američki.

Poslednji, ali ne i manje značajan u nizu tekstova je tekst Dragana Todorovića pod nazivom: „*Profesija lekar*“. Autor polazi od pojmova zanimanje, profesija, profesija lekara i sagledava odgovornost lekarske profesije. U vremenu poljuljanih vrednosti na poljima svih profesija, ovaj tekst ima za cilj da podseti kako lekarsku tako i ostalu akademsku zajednicu, na etičke kodekse kojih treba da se pridržavaju (str. 125-143).

Na kraju treba reći da su objavljeni tekstovi u „*Profesionalnoj etici inženjera*“ značajni kako za akademsku zajednicu, tako i za inženjersku profesiju. Sama publikacija predstavlja jednu od prvih posvećenih izučavanju ove

414

problematike kod nas, pri čemu imamo u vidu da su isti priređivači priredili 1995. godine publikaciju „*Etika inženjera*“.